

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

17 septembrie 2020*

„Trimitere preliminară – Ajutoare de stat – Noțiune – Naufragiul navei petroliere *Erika* – Schemă de ajutor în favoarea unor întreprinderi de acvacultură și de pescuit – Decizie prin care schema de ajutor este declarată în parte incompatibilă cu piața comună și se dispune recuperarea ajutoarelor plătite – Aprecierea validității – Examinare din oficiu – Admisibilitate – Neintroducerea unei acțiuni în anulare de către pârâta din litigiul principal – Reducerea contribuțiilor sociale – Contribuții ale salariaților – Avantaj – Stabilirea debitorului obligației de restituire”

În cauza C-212/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Conseil d'État (Consiliul de Stat, Franța), prin decizia din 15 februarie 2019, primită de Curte la 6 martie 2019, în procedura

Ministre de l'Agriculture et de l'Alimentation

împotriva

Compagnie des pêches de Saint-Malo

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul A. Arabadjiev, președinte de cameră, și domnii P. G. Xuereb (raportor) și T. von Danwitz, judecători,

avocat general: domnul G. Pitruzzella,

grefier: domnul R. Schiano, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 20 noiembrie 2019,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Compagnie des pêches de Saint-Malo, de F.-H. Briard și B. de Dreuzy, avocats, și A. Bodmer;
- pentru guvernul francez, de E. de Moustier și P. Dodeller, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de V. Bottka și C. Georgieva-Kecsma, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 5 martie 2020,

* Limba de procedură: franceza.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Deciziei 2005/239/CE a Comisiei din 14 iulie 2004 privind anumite măsuri de ajutor puse în aplicare de Franța în favoarea acvaculturilor și a pescarilor (JO 2005, L 74, p. 49, denumită în continuare „decizia în litigiu”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între ministere de l’Agriculture et de l’Alimentation (ministrul agriculturii și alimentației, Franța), pe de o parte, și Compagnie des pêches de Saint-Malo, pe de altă parte, în legătură cu o decizie de recuperare emisă în vederea recuperării ajutoarelor pe care această societate le-a primit în aplicarea măsurilor naționale care fac obiectul deciziei în litigiu.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentele (17), (18), (20), (55), (56), (98) și (99) ale deciziei în litigiu sunt redactate după cum urmează:

„(17) Ministrul agriculturii și pescuitului a decis, prin două circulare, una din data de 15 aprilie 2000, iar cealaltă din 13 iulie 2000, să acorde tuturor întreprinderilor din sector o reducere cu 50 % a contribuțiilor sociale aferente perioadei cuprinse între 15 aprilie și 15 iulie 2000 pentru acvacultori și între 15 aprilie și 15 octombrie 2000 pentru pescari.

(18) Această reducere a privit contribuțiile angajatorului și pe cele ale salariaților și s-a aplicat tuturor pescarilor și acvaculturilor din Franța metropolitană și din departamentele de peste mări.

[...]

(20) Pentru contribuțiile plătite [Établissement national des invalides de la marine (Unitatea Națională a Persoanelor cu Handicap din Marină)], cota de reducere era de 50 %, atât pentru contribuțiile salariaților, cât și pentru contribuțiile angajatorului. [...]

[...]

(55) Diferitele măsuri care fac obiectul prezentei decizii (reduceri ale contribuțiilor sociale și financiare, scutirea de redevențe pentru ocuparea domeniului public) sunt măsuri care oferă un avantaj unor întreprinderi care desfășoară o activitate specifică, întreprinderile de acvacultură sau de pescuit. Astfel, acestea sunt scutite de anumite sarcini pe care ar fi trebuit să le suporte în mod normal.

(56) Aceste măsuri determină o pierdere de resurse pentru stat, fie direct (reducerea contribuțiilor financiare și scutirea de redevențe pentru ocuparea domeniului public), fie indirect, statul trebuind să compenseze pierderile suferite de organismul care primește contribuțiile sociale. Există, așadar, ajutoare de stat în sensul articolului 87 alineatul (1) [CE (devenit articolul 107 alineatul (1) TFUE)].

[...]

(98) [...] Comisia consideră că reducerea generală a contribuțiilor sociale în favoarea pescarilor pentru perioada cuprinsă între 15 aprilie și 15 octombrie nu poate fi declarată compatibilă cu piața comună în temeiul articolului 87 alineatul (2) litera (b) [CE (devenit articolul 107 alineatul (2) litera (b) TFUE)].

(99) Ca ajutor pentru funcționare acordat tuturor întreprinderilor de pescuit fără a impune vreo obligație din partea lor, această măsură de ajutor este incompatibilă cu piața comună în temeiul punctului 1.2 al patrulea paragraf a treia liniuță din Orientările din 1997 [pentru examinarea ajutoarelor de stat în sectorul pescuitului și al acvaculturii, adoptate în anul 1997].

[...]” [traducere neoficială]

4 Articolul 3 din această decizie prevede:

„Măsura de ajutor pusă în aplicare de Franța în favoarea pescarilor sub forma reducerii contribuțiilor sociale pentru perioada cuprinsă între 15 aprilie și 15 octombrie 2000 este incompatibilă cu piața comună.” [traducere neoficială]

5 Potrivit articolului 4 din decizia menționată:

„(1) Franța adoptă toate măsurile necesare în vederea recuperării de la beneficiarii [acestora] a ajutoarelor menționate [la articolul 3] care le-au fost deja puse la dispoziție în mod nelegal.

(2) Recuperarea se face fără întârziere, în conformitate cu prevederile dreptului național, cu condiția ca acestea să permită executarea imediată și efectivă a prezentei decizii. Ajutoarele care trebuie recuperate includ dobânzi de la data la care au fost puse la dispoziția beneficiarilor până la data recuperării acestora. [...]” [traducere neoficială]

Dreptul francez

6 Articolul L. 741-9 din code rural et de la pêche maritime (Codul rural și al pescuitului maritim), în versiunea aplicabilă litigiului principal, prevede:

„Resursele asigurărilor sociale ale salariaților agricoli sunt constituite:

I. – Pentru asigurările de sănătate, de maternitate, de invaliditate și de deces:

1° dintr-o cotizație având ca bază de calcul:

- a) remunerațiile sau câștigurile încasate de asigurați, în sarcina angajatorilor și a asiguraților;
- b) avantajele de pensie, fie că au fost finanțate în tot sau în parte printr-o contribuție a angajatorului, fie că au dat naștere la o răscumpărare de cotizații, cu excluderea subvențiilor sau a majorărilor pentru copii, altele decât tranșele anuale suplimentare, în sarcina titularilor;
- c) alocațiile și veniturile substitutive menționate la articolul L. 131-2 din Codul securității sociale, în sarcina titularilor;

2° Dintr-o fracțiune din venitul din contribuțiile sociale menționate la articolele L. 136-1, L. 136-6, L. 136-7, L. 136-7-1 din Codul securității sociale.

II. – Pentru asigurarea pentru limită de vârstă, dintr-o cotizație având ca bază de calcul:

- a) remunerațiile sau câștigurile încasate de asigurați în limita unui plafon, în sarcina angajatorilor și a asiguraților;
- b) toate remunerațiile sau câștigurile încasate de asigurați, în sarcina angajatorilor;

III. – Pentru asigurarea de soț supraviețuitor, dintr-o cotizație având ca bază de calcul remunerațiile sau câștigurile încasate de asigurați, în sarcina acestora din urmă.”

- 7 Articolul 4 din décret du 17 juin 1938, relatif à la réorganisation et à l'unification du régime d'assurance des marins (Decretul din 17 iunie 1938 privind reorganizarea și unificarea sistemului de asigurare a marinarilor), în versiunea aplicabilă litigiului principal, prevede:

„Cu excepția marinarului rănit sau bolnav, ale cărui contribuții sunt suportate de armatorul său ori de casa generală de asigurări ocupaționale, afilierea la casa generală de asigurări ocupaționale determină plata unei contribuții personale și a unei contribuții a angajatorului în condițiile stabilite la articolele L. 41 și L. 42 din Codul pensiilor marinarilor.

Atunci când o perioadă de muncă nu este luată în calcul decât parțial pentru pensie la casa de pensii a marinarilor, cotizațiile și contribuțiile rămân datorate casei generale de asigurări ocupaționale pentru întreaga perioadă în cauză.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 8 În urma, pe de o parte, a poluării cu hidrocarburi cauzate de naufragiul navei *Erika* survenit la 12 decembrie 1999 în Golful Gascogne și, pe de altă parte, a pagubelor importante provocate în jumătatea de sud a Franței de furtuna violentă care a avut loc la 27 și 28 decembrie 1999, Republica Franceză a adoptat un dispozitiv de despăgubire în favoarea pescarilor și a acvaculturilor pentru a repara prejudiciile care le-au fost astfel cauzate.
- 9 Inițial au fost prevăzute diferite măsuri de despăgubire a pescarilor și a acvaculturilor din cele șase departamente franceze ale coastei atlantice afectate în mod direct de aceste evenimente, și anume cele de la Finistère până la Gironde.
- 10 Prin două circulare, din 15 aprilie și din 13 iulie 2000, Republica Franceză a adoptat mai multe măsuri complementare, care constau printre altele în acordarea în favoarea tuturor întreprinderilor din sectorul în cauză a unei reduceri cu 50 % a contribuțiilor sociale pentru perioada cuprinsă între 15 aprilie și 15 iulie 2000 pentru acvacultori și între 15 aprilie și 15 octombrie 2000 pentru pescari. Această reducere a vizat atât contribuțiile angajatorului, cât și cele ale salariaților și s-a aplicat tuturor pescarilor și acvaculturilor din Franța metropolitană și din departamentele de peste mări.
- 11 Autoritățile franceze au pus imediat în aplicare aceste diferite măsuri, care nu au fost comunicate Comisiei decât printr-o scrisoare din 21 iunie 2000.
- 12 Prin decizia în litigiu, Comisia a calificat o parte dintre aceste măsuri, în special pe cea referitoare la reducerile cotizațiilor sociale ale pescarilor, drept ajutoare de stat incompatibile cu piața comună și a dispus recuperarea imediată a sumelor corespunzătoare acestor reduceri. Nici Republica Franceză, nici beneficiarii măsurilor în cauză nu au contestat legalitatea acestei decizii printr-o acțiune în anulare în temeiul articolului 263 TFUE.

- 13 În urma adoptării deciziei menționate, au avut loc mai multe schimburi de corespondență între Comisie și autoritățile franceze, cu ocazia cărora, într-o primă etapă, acestea au invitat Comisia să își reconsidere poziția și, într-o a doua etapă, i-au comunicat faptul că, potrivit unui studiu referitor la întreprinderile de la care trebuiau să se recupereze ajutoarele în litigiu, rezulta că unele dintre acestea dispăruseră, în timp ce altele întâmpinau dificultăți importante pe plan economic.
- 14 La 23 decembrie 2009, considerând că Republica Franceză nu executase încă decizia în litigiu, Comisia a sesizat Curtea cu o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de către un stat membru, care a determinat pronunțarea Hotărârii din 20 octombrie 2011, Comisia/Franța (C-549/09, nepublicată, EU:C:2011:672).
- 15 Prin această hotărâre, Curtea a statuat că, prin neexecutarea deciziei în litigiu în termenul prevăzut, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 288 al patrulea paragraf TFUE și al articolului 4 din această decizie. Pe de altă parte, Curtea a considerat, la punctele 42 și 43 din hotărârea menționată, ca răspuns la argumentul invocat de Republica Franceză, reprodus la punctul 23 din aceeași hotărâre și întemeiat pe faptul că, „întrucât sumele care corespund reducerilor contribuțiilor salariaților sunt plătite de întreprinderi organismelor competente în numele salariaților, acestea din urmă nu ar fi obligate să le restituie”, că acest argument însemna în realitate contestarea aprecierii, efectuate de Comisie în decizia în litigiu, a naturii de „ajutor de stat”, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, a reducerii contribuțiilor sociale atât ale angajatorului, cât și ale salariaților și că nu era de competența sa, în cadrul unei astfel de acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, să ia poziție cu privire la legalitatea acestei decizii.
- 16 În urma pronunțării Hotărârii din 20 octombrie 2011, Comisia/Franța (C-549/09, nepublicată, EU:C:2011:672), Comisia a solicitat Republicii Franceze, printr-o scrisoare din 20 decembrie 2012, să inițieze din nou procedura de recuperare a ajutoarelor în cauză de la întreprinderile beneficiare ale acestora, pentru a recupera și sumele corespunzătoare reducerilor contribuțiilor salariaților, fapt de care Republica Franceză a luat act prin scrisoarea din 7 februarie 2013.
- 17 În temeiul acestei cereri, directeur régional des finances publiques de Bretagne (directorul regional al finanțelor publice din Bretania, Franța) a emis, la 22 februarie 2013, o decizie de recuperare împotriva Compagnie des pêches de Saint-Malo, într-un quantum corespunzător reducerii contribuțiilor salariaților de care această societate ar fi beneficiat în perioada cuprinsă între 15 aprilie și 15 octombrie 2000, și anume 84 550,08 euro, majorat cu dobânzi de întârziere.
- 18 Această decizie de recuperare a fost contestată de societatea menționată la tribunal administrativ de Rennes (Tribunalul Administrativ din Rennes, Franța), care a anulat-o prin hotărârea din 25 iunie 2015. Apelul declarat de ministre de l'Environnement, de l'Énergie et de la Mer chargé des relations internationales sur le climat (ministrul mediului, al energiei și al mării responsabil cu negocierile internaționale privind clima, Franța) a fost respins de cour administrative d'appel de Nantes (Curtea Administrativă de Apel din Nantes, Franța) prin hotărârea din 14 aprilie 2017. Aceasta a făcut obiectul unui recurs, introdus la 14 iunie 2017 de ministre de l'Agriculture et de l'Alimentation (ministrul agriculturii și alimentației, Franța) la Conseil d'État (Consiliul de Stat, Franța), în care acesta a susținut printre altele că instanța de apel, pe de o parte, a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a considerat că întreprinderile de pescuit nu beneficiaseră de scutirile de contribuții ale salariaților în discuție, în condițiile în care acestea fuseseră calificate de Comisie drept ajutoare de stat incompatibile cu piața comună, și, pe de altă parte, că denaturase înscrisurile din dosar care îi fuseseră prezentate, apreciind că în urma cercetării rezulta că reducerea contribuțiilor salariaților avea în mod automat ca efect majorarea quantumului salariului net plătit salariaților în cauză.
- 19 Din indicațiile care figurează în cererea de decizie preliminară reiese că, după ce a înlăturat primele motive invocate de Compagnie des pêches de Saint-Malo, întemeiate în esență pe faptul că decizia de recuperare în litigiu încălca cerințele de motivare care decurg din dreptul Uniunii, precum și principiile protecției încrederii legitime, securității juridice și respectării unui termen rezonabil,

Conseil d'État (Consiliul de Stat) a respins cererea acestei societăți prin care se solicita sesizarea Curții, în temeiul articolului 267 TFUE, cu o întrebare preliminară în vederea aprecierii validității deciziei în litigiu. Întemeindu-se pe Hotărârea din 9 martie 1994, TWD Textilwerke Deggendorf (C-188/92, EU:C:1994:90), pe Hotărârea din 19 octombrie 2000, Italia și Sardegnă Lines/Comisia (C-15/98 și C-105/99, EU:C:2000:570), și pe Hotărârea din 25 iulie 2018, Georgsmarienhütte și alții (C-135/16, EU:C:2018:582), instanța de trimitere a considerat astfel că, în calitate de beneficiar efectiv al unor ajutoare individuale acordate în temeiul schemei de ajutor a cărei recuperare a fost dispusă de Comisie, societatea menționată era vizată în mod direct și individual, în sensul articolului 263 TFUE, de decizia în litigiu și, în măsura în care nu a atacat-o în fața Curții printr-o acțiune în anulare, ea nu putea contesta validitatea acesteia cu ocazia unei acțiuni în contencios îndreptate împotriva măsurilor de executare a acestei decizii luate de autoritățile naționale.

- 20 În ceea ce privește ultimul motiv invocat de Compagnie des pêches de Saint-Malo, întemeiat în esență pe faptul că decizia în litigiu implică numai recuperarea sumelor corespunzătoare reducerilor contribuțiilor angajatorilor, cu excluderea celor aferente contribuțiilor salariaților, întrucât acestea din urmă trebuie recuperate de la salariații întreprinderilor de pescuit care au fost singurii lor beneficiari efectivi, Conseil d'État (Consiliul de Stat) a observat de la bun început că, deși în considerentul (18) al deciziei în litigiu se menționează, referitor la descrierea măsurilor naționale în discuție, că reducerea în cauză a avut ca obiect contribuțiile angajatorului și cele ale salariaților, în restul acestei decizii nu se face referire decât la „contribuțiile sociale”, fără o precizare expresă cu privire la aspectul dacă reducerile contribuțiilor a căror recuperare este dispusă vizează și contribuțiile salariaților. Pe de altă parte, acesta a precizat că, potrivit dispozițiilor naționale menționate la punctele 6 și 7 din prezenta hotărâre, contribuțiile angajatorului plătite la sistemul salariaților din sectorul agricol și la sistemul de asigurare a marinarilor erau datorate de întreprinderile de pescuit, în calitatea lor de angajator, în timp ce contribuțiile salariaților trebuiau plătite de salariații înșiși. Aceste din urmă contribuții nu ar fi, prin urmare, suportate de întreprinderile de pescuit, ci ar fi doar deduse de acestea din remunerațiile salariaților lor, pe fiecare fișă de salariu. Astfel, reducerile contribuțiilor salariaților s-ar repercuta asupra salariaților, care ar fi beneficiarii direcți ai acestora, întrucât ar încasa un salariu net majorat cu o sumă corespunzătoare reducerilor acestor contribuții.
- 21 Potrivit Conseil d'État (Consiliul de Stat), răspunsul la acest din urmă motiv al Compagnie des pêches de Saint-Malo depinde de aspectul dacă decizia în litigiu trebuie interpretată în sensul că nu declară incompatibile cu piața comună decât reducerile contribuțiilor angajatorilor, în măsura în care de reducerile contribuțiilor salariaților nu ar beneficia în mod direct întreprinderile de pescuit și acestea nu ar putea intra, așadar, în domeniul de aplicare al articolului 107 TFUE, sau, dimpotrivă, în sensul că incompatibilitatea vizează și acest din urmă tip de reduceri. În cazul în care ar prevala această a doua ipoteză, s-ar pune, în plus, problema dacă trebuie să se considere că întreprinderile de pescuit de care aparțin salariații beneficiari ai reducerilor contribuțiilor salariaților au beneficiat în integralitate de aceste reduceri sau numai de o parte din acestea. În această din urmă ipoteză, instanța de trimitere se întreabă cum trebuie evaluată această parte a reducerilor. Pe de altă parte, s-ar pune problema dacă statul membru căruia îi este adresată decizia de recuperare are obligația să dispună rambursarea de către salariații în cauză a părții din ajutor de care ar fi beneficiat.
- 22 În aceste condiții, Conseil d'État (Consiliul de Stat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Decizia [în litigiu] trebuie interpretată în sensul că declară incompatibile cu piața comună doar reducerile contribuțiilor angajatorilor, pentru motivul că reducerile contribuțiilor salariaților nu aduc beneficii întreprinderilor și, prin urmare, nu pot să intre în domeniul de aplicare al articolului 107 [TFUE], sau în sensul că declară de asemenea incompatibile reducerile contribuțiilor salariaților?

- 2) În ipoteza în care Curtea ar aprecia că decizia [în litigiu] trebuie interpretată în sensul că declară de asemenea incompatibile reducerile contribuțiilor salariaților, trebuie să se considere că întreprinderea a beneficiat de respectivele reduceri în totalitatea lor sau doar de o parte dintre acestea? În această din urmă ipoteză, cum trebuie evaluată partea respectivă? Statul membru este obligat să dispună rambursarea de către salariații vizați în totalitate sau parțial a ajutorului de care ar fi beneficiat?”

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

- 23 Întemeindu-se pe Hotărârea din 9 martie 1994, TWD Textilwerke Deggendorf (C-188/92, EU:C:1994:90), și pe Hotărârea din 25 iulie 2018, Georgsmarienhütte și alții (C-135/16, EU:C:2018:582), Comisia invocă, cu titlu principal, inadmisibilitatea cererii de decizie preliminară. În opinia sa, cele două întrebări adresate de Conseil d'État (Consiliul de Stat), deși au fost formulate ca întrebări în scopul interpretării, urmăresc în realitate să repună în discuție validitatea deciziei în litigiu, în măsura în care aceasta a calificat drept ajutor de stat incompatibil cu piața comună reducerea contribuțiilor salariaților, în discuție în litigiul principal, și a dispus recuperarea sumelor corespunzătoare acestei reduceri. Această calificare a întrebărilor preliminare ar fi confirmată atât de scopul și de însuși sensul întrebărilor, cât și de contextul în care au fost formulate, și anume un recurs în fața unei instanțe naționale, în cadrul căruia pârâta din litigiul principal ar fi contestat validitatea acestei decizii.
- 24 Potrivit Comisiei, o interpretare restrictivă a deciziei în litigiu, care lasă să se înțeleagă că cererea de recuperare nu ar privi decât sumele corespunzătoare reducerilor contribuțiilor angajatorului, cu excluderea celor aferente contribuțiilor salariaților, ar însemna în esență să se dea Compagnie des pêches de Saint-Malo posibilitatea de a contesta legalitatea acestei decizii prin intermediul unei întrebări preliminare despre care s-ar pretinde că ar privi interpretarea deciziei menționate. Or, o astfel de posibilitate ar fi exclusă de jurisprudența Curții menționată la punctul anterior din prezenta hotărâre, în măsura în care această societate nu a introdus o acțiune în anulare în temeiul articolului 263 al patrulea paragraf TFUE împotriva deciziei menționate, deși, în calitatea sa de beneficiar al unor ajutoare de stat declarate incompatibile cu piața comună, ar fi avut „fără nicio îndoială calitate procesuală” pentru a o contesta. Prin urmare, în lipsa utilizării acestei căi de atac în termenele stabilite, societatea menționată nu poate repune în discuție validitatea aceleiași decizii cu ocazia unei acțiuni îndreptate împotriva măsurilor naționale de executare a acesteia.
- 25 În această privință trebuie să se arate, pe de o parte, că, astfel cum a remarcat în esență domnul avocat general la punctul 22 din concluzii, indiferent de domeniul de aplicare al primei întrebări adresate de instanța de trimitere, a doua întrebare conține în mod clar o cerere de interpretare. Astfel, deși împrejurarea că Compagnie des pêches de Saint-Malo nu a contestat legalitatea deciziei în litigiu prin intermediul unei acțiuni în anulare poate avea eventual incidență asupra admisibilității primei întrebări, aceasta nu poate, în orice caz, să determine inadmisibilitatea cererii de decizie preliminară în ansamblul său (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 februarie 2011, Bolton Alimentari, C-494/09, EU:C:2011:87, punctul 21).
- 26 Pe de altă parte, în ceea ce privește admisibilitatea primei întrebări, trebuie să se constate că, deși intenția instanței de trimitere pare să fi fost de a se limita la o cerere de interpretare, pentru a stabili dacă decizia de recuperare emisă de Comisie în temeiul deciziei în litigiu privește nu numai sumele corespunzătoare reducerilor contribuțiilor angajatorului, ci și pe cele care corespund reducerilor contribuțiilor salariaților, din însuși modul de redactare a acestei întrebări reiese de asemenea că instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la aprecierea, efectuată de Comisie în decizia în litigiu, a naturii de „ajutor de stat”, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, a reducerii contribuțiilor salariaților. Prin urmare, este necesar să se considere că aceasta ridică, implicit, o problemă de apreciere a validității respectivei decizii.

- 27 În acest sens, trebuie să se arate că, deși, în cadrul repartizării funcțiilor între instanțele naționale și Curte pentru aplicarea articolului 267 TFUE, instanțele naționale au sarcina de a decide cu privire la pertinența întrebărilor adresate, este însă exclusiv de competența Curții să deducă din ansamblul elementelor furnizate de instanța națională acele elemente de drept al Uniunii care necesită o interpretare sau o apreciere a validității, având în vedere obiectul litigiului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 octombrie 1980, *Roquette Frères*, 145/79, EU:C:1980:234, punctul 7).
- 28 Astfel cum a arătat domnul avocat general la punctele 25-31 din concluzii, din jurisprudență reiese că îndoielile exprimate de instanța de trimitere în ceea ce privește validitatea unui act al Uniunii sau împrejurarea că o asemenea problemă a fost ridicată în litigiul principal constituie elemente de care Curtea ține seama în cadrul aprecierii sale cu privire la aspectul dacă este necesar să se ridice din oficiu problema validității unui act a cărui interpretare a fost singura solicitată în mod formal de instanța de trimitere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 decembrie 1989, *Paris*, C-204/88, EU:C:1989:643, punctul 8, Hotărârea din 11 iunie 2009, *Hans & Christophorus Oymanns*, C-300/07, EU:C:2009:358, punctele 46 și 47, Hotărârea din 6 octombrie 2015, *Schrems*, C-362/14, EU:C:2015:650, punctul 67, precum și Hotărârea din 16 iulie 2020, *Facebook Ireland și Schrems*, C-311/18, EU:C:2020:559, punctele 159-161).
- 29 Or, în speță trebuie să se constate că, pe de o parte, din decizia de trimitere și din dosarul de care dispune Curtea reiese că, în acțiunea formulată în fața instanței naționale de prim grad de jurisdicție, *Compagnie des pêches de Saint-Malo* contesta în mod direct validitatea deciziei în litigiu, în măsura în care aceasta calificase reducerea contribuțiilor salariaților vizate drept ajutor de stat incompatibil cu piața comună. Pe de altă parte, subliniind, astfel cum s-a arătat la punctele 20 și 21 din prezenta hotărâre, că, întrucât reducerea acestor contribuții ale salariaților nu era în mod direct în beneficiul întreprinderilor de pescuit, ea nu era, în consecință, susceptibilă să intre în domeniul de aplicare al articolului 107 TFUE, această instanță exprimându-și astfel îndoielile cu privire la validitatea deciziei în litigiu.
- 30 De asemenea, deși întrebările preliminare privesc în mod formal interpretarea deciziei în litigiu, pentru a da un răspuns complet instanței de trimitere, este necesar să se examineze și validitatea acestei decizii.
- 31 Cu toate acestea, astfel cum reiese din jurisprudența Curții, o problemă de validitate nu poate fi invocată din oficiu în cazul în care pârâta din litigiul principal ar fi avut fără nicio îndoială calitate procesuală pentru a solicita anularea deciziei în litigiu (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iulie 2007, *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, punctul 56, Hotărârea din 8 iulie 2010, *Afton Chemical*, C-343/09, EU:C:2010:419, punctele 19-25, precum și Hotărârea din 25 iulie 2018, *Georgsmarienhütte și alții*, C-135/16, EU:C:2018:582, punctul 37).
- 32 Or, în această privință trebuie să se considere că, în speță, la momentul în care *Compagnie des pêches de Saint-Malo* ar fi putut contesta decizia în litigiu printr-o acțiune formulată la Tribunal în temeiul articolului 263 TFUE, nu era cert că avea un interes de a exercita acțiunea împotriva părții din această decizie referitoare la contribuțiile salariaților, având în vedere printre altele că, așa cum reiese din dosarul de care dispune Curtea, aceste contribuții nu erau suportate de întreprinderile de pescuit, în calitatea lor de angajatori, ci erau în sarcina salariaților, aceștia din urmă fiind beneficiarii efectivi ai reducerilor aferente respectivelor contribuții.
- 33 În plus, dat fiind că, după cum s-a subliniat la punctele 16 și 17 din prezenta hotărâre, numai în urma pronunțării Hotărârii din 20 octombrie 2011, *Comisia/Franța* (C-549/09, nepublicată, EU:C:2011:672), *Compagnie des pêches de Saint-Malo* a fost informată în mod corespunzător cu privire la faptul că decizia de recuperare emisă de Comisie privea și sumele corespunzătoare reducerilor contribuțiilor salariaților, ea putea considera înainte de expirarea termenului de introducere a acțiunii care îi era acordat prin articolul 263 TFUE că nu avea un interes de a exercita acțiunea împotriva deciziei în litigiu în scopul de a se opune recuperării acestor sume. Pe de altă parte, nu este exclus ca, în ipoteza

în care această societate ar fi introdus o acțiune împotriva deciziei menționate, Tribunalul să fi invocat din oficiu, pentru aceste motive, precum și pentru cele expuse de domnul avocat general la punctul 49 din concluzii, lipsa interesului respectivei societăți de a exercita acțiunea.

- 34 Or, trebuie amintit în această privință că, potrivit unei jurisprudențe constante, interesul de a exercita acțiunea, care trebuie să fie născut și actual, constituie de asemenea o condiție de admisibilitate a acțiunii formulate în temeiul articolului 263 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2011, ACEA/Comisia, C-319/09 P, nepublicată, EU:C:2011:857, punctul 67 și jurisprudența citată), a cărui lipsă constituie o cauză de inadmisibilitate de ordine publică ce poate fi invocată din oficiu de către Curte (a se vedea în acest sens Ordonanța din 7 octombrie 1987, d. M./Consiliul și CES, 108/86, EU:C:1987:426, punctul 10).
- 35 Având în vedere aceste elemente, trebuie să se considere că nu este evident că o acțiune în anulare formulată de pârâta din litigiul principal ar fi fost admisibilă.
- 36 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că cererea de decizie preliminară este admisibilă în ansamblul său.

Cu privire la validitatea deciziei în litigiu în măsura în care aceasta califică drept ajutor de stat incompatibil cu piața comună reducerea în cauză a contribuțiilor salariaților

- 37 Cu titlu introductiv, trebuie să se arate că, așa cum reiese din cuprinsul punctului 42 din Hotărârea din 20 octombrie 2011, Comisia/Franța (C-549/09, nepublicată, EU:C:2011:672), în decizia în litigiu, Comisia a calificat reducerea contribuțiilor sociale atât ale angajatorului, cât și ale salariaților drept „ajutor de stat” în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. Astfel, deși la articolul 3 din această decizie Comisia s-a limitat la a face referire la reducerile contribuțiilor sociale, din considerentele (18) și (20) ale deciziei menționate reiese că noțiunea de „contribuții sociale” acoperea atât contribuțiile angajatorului, cât și contribuțiile salariaților.
- 38 Potrivit unei jurisprudențe constante, calificarea unei măsuri drept „ajutor de stat” în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE impune îndeplinirea tuturor condițiilor următoare. În primul rând, trebuie să fie vorba despre o intervenție a statului sau prin intermediul resurselor de stat. În al doilea rând, această intervenție trebuie să fie susceptibilă să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre. În al treilea rând, ea trebuie să acorde un avantaj selectiv întreprinderii beneficiare. În al patrulea rând, aceasta trebuie să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 iulie 2019, Azienda Napoletana Mobilità, C-659/17, EU:C:2019:633, punctul 20 și jurisprudența citată).
- 39 În ceea ce privește condiția potrivit căreia măsura în discuție în litigiul principal trebuie analizată ca fiind acordarea unui avantaj beneficiarului său, dintr-o jurisprudență de asemenea constantă a Curții rezultă că sunt considerate ajutoare intervențiile care, sub orice formă, pot favoriza direct sau indirect întreprinderi sau care trebuie considerate ca fiind un avantaj economic pe care întreprinderea beneficiară nu l-ar fi putut obține în condiții de piață normale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, punctele 83 și 84, precum și jurisprudența citată).
- 40 Trebuie amintit totodată că noțiunea de ajutor cuprinde avantajele acordate de autoritățile publice care, sub diverse forme, reduc sarcinile care grevează în mod normal bugetul unei întreprinderi. Astfel, o reducere parțială a contribuțiilor sociale care revin întreprinderilor dintr-un anumit sector industrial constituie un ajutor în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE în cazul în care această măsură este destinată scutirii parțiale a acestor întreprinderi de la plata contribuțiilor pecuniare care

decurg din aplicarea normală a sistemului general de asistență socială, fără ca această scutire să fie justificată de natura sau de economia sistemului respectiv (Hotărârea din 5 octombrie 1999, Franța/Comisia, C-251/97, EU:C:1999:480, punctele 35 și 36, precum și jurisprudența citată).

- 41 Curtea a subliniat, pe de altă parte, că nu este suficient caracterul social al intervențiilor de stat pentru a le exclude de la bun început de la calificarea drept „ajutoare” în sensul articolului 107 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 octombrie 1999, Franța/Comisia, C-251/97, EU:C:1999:480, punctul 37 și jurisprudența citată), având în vedere că alineatul (1) al acestui articol nu face distincție în funcție de cauzele sau de obiectivele intervențiilor statului, ci le definește în funcție de efecte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iunie 2011, Comitato „Venezia vuole vivere” și alții/Comisia, C-71/09 P, C-73/09 P și C-76/09 P, EU:C:2011:368, punctul 94, precum și jurisprudența citată).
- 42 În speță, în ceea ce privește reducerile contribuțiilor salariaților acordate de Republica Franceză în favoarea pescarilor pentru perioada cuprinsă între 15 aprilie și 15 octombrie 2000, este cert că aceste contribuții nu sunt suportate de întreprinderile de pescuit, în calitatea lor de angajatori, ci sunt în sarcina salariaților, aceștia din urmă fiind beneficiarii efectivi ai reducerilor menționate. Astfel, din decizia de trimitere reiese că, în temeiul dispozițiilor naționale aplicabile, al căror conținut a fost preluat la punctele 6 și 7 din prezenta hotărâre, întreprinderile menționate, în calitatea lor de angajatori, au numai obligația să deducă contribuțiile respective din remunerațiile salariaților lor, pe fiecare fișă de salariu, în vederea plății acestora către organismele sociale competente.
- 43 Sumele pe care o întreprindere de pescuit, precum pârâta din litigiul principal, le deduce din salariile angajaților săi cu titlu de contribuții ale salariaților trebuie să corespundă exact celor pe care le plătește organismelor sociale în numele salariaților ei. Astfel, în măsura în care întreprinderile de pescuit îndeplinesc numai o funcție de simplu intermediar între angajații lor și aceste organisme sociale și, prin urmare, măsura de reducere a contribuțiilor salariaților în discuție în litigiul principal rămâne neutră în privința lor, este necesar să se considere că această măsură nu privește sarcini care grevează bugetul respectivelor întreprinderi (a se vedea în acest sens Ordonanța din 22 octombrie 2015, Comisia/Grecia, C-530/14 P, nepublicată, EU:C:2015:727, punctele 32-34).
- 44 Astfel, după cum a arătat domnul avocat general la punctul 69 din concluzii, trebuie să se considere că obligația de plată către organismele competente a sumelor corespunzătoare contribuțiilor salariaților nu permite, ca atare, să se deducă faptul că reducerea acestor contribuții conferă întreprinderilor în cauză un avantaj direct într-un quantum echivalent cu cel al acestei reduceri.
- 45 Aceste considerații nu sunt repuse în discuție de trimiterea făcută atât de guvernul francez, cât și de Comisie la Hotărârea din 21 decembrie 2016, Comisia/Aer Lingus și Ryanair Designated Activity (C-164/15 P și C-165/15 P, EU:C:2016:990), întrucât, astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctele 68 și 71-74 din concluzii, spre deosebire de prezenta cauză, măsurile în discuție în cauza în care s-a pronunțat această hotărâre au fost considerate de Curte ca având incidență asupra bugetului acestor companii aeriene.
- 46 În schimb, considerațiile menționate sunt confirmate de împrejurarea că măsura de reducere a contribuțiilor salariaților în discuție în litigiul principal era adresată numai salariaților întreprinderilor de pescuit, care erau singurii beneficiari efectivi ai acesteia, din moment ce această măsură echivala în esență cu a impune acestor întreprinderi obligația de a majora salariul net al angajaților lor proporțional cu scutirile de contribuțiile salariaților plătite în mod normal de fiecare dintre aceștia.
- 47 Or, este necesar să se arate, astfel cum a procedat domnul avocat general la punctul 64 din concluzii, că împrejurarea că reducerea contribuțiilor salariaților îi favorizează în mod direct pe salariații întreprinderilor în cauză, iar nu aceste întreprinderi, nu exclude ca un ajutor ai cărui beneficiari direcți sunt angajații unei întreprinderi să poată constitui un ajutor indirect acordat în favoarea acestei întreprinderi (a se vedea în acest sens Ordonanța din 28 iulie 2011, Mediaset/Comisia, C-403/10 P, nepublicată, EU:C:2011:533, punctul 81).

- 48 Cu toate acestea, este suficient să se arate în această privință că nici decizia în litigiu, nici dosarul de care dispune Curtea nu conțin indicații potrivit cărora întreprinderile în cauză au beneficiat în mod indirect de un ajutor de stat. Pe de altă parte, din decizia în litigiu, în special din considerentul (55) al acesteia, reiese cu claritate că, în speță, avantajul invocat de Comisie consta pentru întreprinderile menționate nu într-un beneficiu indirect, ci într-un beneficiu direct.
- 49 Or, trebuie să se considere că, prin faptul că a arătat, în considerentul (55) al deciziei în litigiu, că reducerile contribuțiilor sociale erau, în integralitatea lor, măsuri care confereau un avantaj întreprinderilor de pescuit, în măsura în care acestea ar fi fost scutite de anumite cheltuieli pe care ar fi trebuit să le suporte în mod normal, Comisia a săvârșit o eroare de drept.
- 50 Această eroare este suficientă pentru a se constata nevaliditatea deciziei în litigiu, în măsura în care califică drept ajutor de stat incompatibil cu piața comună reducerea contribuțiilor salariaților în discuție în litigiul principal, chiar dacă lipsește condiția referitoare la existența unui avantaj conferit unei întreprinderi, indispensabilă acestei calificări în temeiul jurisprudenței citate la punctele 38 și 39 din prezenta hotărâre.
- 51 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se constate că decizia în litigiu este nevalidă în măsura în care califică drept ajutor de stat incompatibil cu piața comună reducerea contribuțiilor salariaților acordate de Republica Franceză în favoarea pescarilor pentru perioada cuprinsă între 15 aprilie și 15 octombrie 2000.
- 52 Întrucât această constatare a nevalidității face ca răspunsul la cele două întrebări privind interpretarea deciziei în litigiu adresate de instanța de trimitere să fie superfluu, nu este necesar să se răspundă la aceste întrebări.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 53 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

Decizia 2005/239/CE a Comisiei din 14 iulie 2004 privind anumite măsuri de ajutor puse în aplicare de Republica Franceză în favoarea acvaculturilor și a pescarilor este nevalidă în măsura în care califică drept ajutor de stat incompatibil cu piața comună reducerea contribuțiilor salariaților acordată de Republica Franceză în favoarea pescarilor pentru perioada cuprinsă între 15 aprilie și 15 octombrie 2000.

Semnături